

Мирослава Кристиняк
Національний університет “Львівська політехніка”,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти,
старший лаборант кафедри
адміністративного та інформаційного права

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

<http://doi.org/10.23939/law2022.33.064>

© Кристиняк М., 2022

У статті визначено, що сьогодні в силу неефективного соціально-економічного розвитку України та присутності численних зовнішніх та внутрішніх факторів впливу існують реальні загрози, що створюють небезпеку розвитку економічно важливих показників розвитку держави і призводять до поглиблення кризи. Визначено сьогоденний процес діяльності апарату управління, зумовлений низкою недоліків, які приносять в соціально-економічний розвиток певний дисбаланс, що став головною умовою формування низки загроз, які, як наслідок, можуть призвести до ще більш масштабного руйнування розвитку економіки і поглиблення існуючої економічної кризи.

Наведено погляди сучасних науковців щодо діяльності системи правління та визначено основні загрози в контексті діяльності влади. Досліджено окремі тези особливостей протікання гібридної війни, при цьому досліджено, що російська федерація створює загрозу для українського суспільства через її непередбачуваність і використання суспільства як об'єкта і водночас знаряддя агресії. А централізований державний механізм рф, який бере участь у її агресії, активно використовує слабкі сторони існуючої системи безпеки України, яка потребує подальшого вдосконалення. Досліджено, що на сучасному етапі можна виявити низку причин низької ефективності протидії гібридній війні, як наслідок виникають загрози, відносно того запропоновано основні рекомендації щодо зменшення негативного впливу і підвищення існуючого рівня безпеки.

Досліджено, що країни Східного партнерства та ЄС стали частиною агресивних дій російської федерації, отже, їхній досвід у цьому вимірі теж може бути актуальним для України. Проведені дослідження свідчать, що існуючий конфлікт все більше наростає, набуваючи нових обертів, pojawiaються нові реальні загрози територіальній цілісності України, що загрожують системі безпеки та всім її складом, як наслідок, виникає низка нових супутніх загроз. Доведено, що визначені реальні загрози є не кінцевими, їх можна кількісно розширити, проте варто зосередити увагу, на їх швидкому вирішенні з метою непоглиблення конфлікту, що повинно стати першочерговим завданням на системи управління на макрорівні, відносно цього, в силу визначених особливостей і виникнення низки реальних загроз запропоновано основні теоретичні засади з метою їх усунення.

Ключові слова: загрози, безпека, еліта, процес правління, суспільство, сучасність.

Постановка проблеми. Процес практичної діяльності будь-якої держави, а саме її влади, має низку визначених труднощів, що стосуються особливостей управління, що є проявом бездіяльності

або ж неефективної діяльності. Відносно цього, на сьогодні Україна в силу різних негативних зовнішніх і внутрішніх соціально-економічних перетворень стикнулася із численними небезпеками, ризиками і загрозами, про останні варто поговорити більш детально, адже реальні загрози не лише сповільнюють соціально-економічний розвиток держави, але й створюють загрози щодо її фінансової, економічної, територіальної безпеки, особливо це актуалізується в сучасний процес економічних, соціальних й політичних перетворень, які на сьогодні мають місце в Україні, що й актуалізувало проведення більш глибокого дослідження теми.

Метою статті є дослідження основних загроз суспільству в контексті діяльності владної еліти.

Аналіз дослідження проблеми. Останнім часом до проблем роботи управлінців в Україні звертаються різні вітчизняні і зарубіжні науковці-теоретики, серед них: Р. Войтович, А. Зоткін, О. Крюков, В. Ребкало, М. Рудакевич, В. Скуратівський, Ю. Сюрмін, В. Фесенко, Е. Фромм та інші, наукові доробки яких мають значну теоретичну цінність та розкривають зміст і особливості розвитку, проте, на наш погляд, недостатньо охарактеризовують сучасні реальні загрози в контексті розвитку суспільства в Україні та їхні наслідки.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка влада як політична еліта має визначені особливості управління, важливим стає те, як її діяльність впливає на розвиток країни і суспільства, як головної умови існування держави. Сьогоднішній процес діяльності зумовлений низкою недоліків, які привносять у соціально-економічний розвиток суспільства певний дисбаланс, що стає головною умовою формування реальних загроз, які можуть призвести до ще більш масштабного руйнування процесу розвитку економіки і суспільства загалом. Відтак, в підтвердження нашої головної думки наведемо погляди сучасних науковців щодо діяльності системи правління та визначимо основні загрози для сучасного суспільства.

Сучасні дії в сфері політики еліти, як зазначає дослідник-теоретик І. Розпутенко, полягають у тому, що максимізація прибутку для еліт стала не лише метою, а й життєвою необхідністю [1, с. 22]. Щокін Г. визначив, що сучасний історичний момент в існуванні України визначається найгострішими суперечностями, а подеколи навіть асоціальною, часто криміналізованою елітою [2, с. 1]. Відносно цього Е. Фромм теж визначає українську еліту як ту, що має “складнощі не у тому, щоб знайти відповідних осіб, а в тому як провести процедуру відбору” [3, с. 293].

Відтак, погоджуючись з дослідниками, варто зазначити, що подана оцінка управлінської еліти в Україні є наслідком виникнення низки загроз, що призвели до погіршення соціально-економічного розвитку України та, разом із тим, тривалого проведення антитерористичної операції на сході, що триває сьомий рік.

Отже, до ключової загрози, що формує дисбаланс розвитку суспільства в контексті негативних зовнішніх чинників та загалом діяльності системи правління, на наш погляд, варто зарахувати загрозу збільшення території проведення воєнних дій з боку російської федерації, яка щораз посилює збройні сили в межах територій України. РФ розпочала гібридну війну проти України ще в квітні 2014 року, з початком дій на території Донбасу. Початок кримських дій символізував використання військових компонентів, які раніше не були потрібні Москві (хоча все було підготовлено для військового сценарію), тож все йшло за “планом”. Основним елементом цього плану була деєвропеїзація системи управління через інституційні зміни. Зазначимо, що під впливом кремлівської агентури відбулися інституційні зміни в системі влади в Україні, з обранням В. Януковича на посаду Президента України, як наслідок, у 2010 р. були сформовані ключові інституції, які відповідали за співпраці з НАТО та ЄС, проте вони зазнали ампутації, про що повідомлено в аналітичній доповіді Центром глобальних досліджень “Стратегія XXI” у 2018 році [4]. Окрім того, визначено, що гібридна війна російської федерації створює загрозу для

українського суспільства через її непередбачуваність і використання суспільства як об'єкта і водночас –знаряддя агресії. Централізований державний механізм РФ, який бере участь у її агресії, активно використовує слабкі сторони системи безпеки України, тому на сучасному етапі можна виявити причини низької ефективності протидії гібридній війні, як наслідок – виникають численні загрози, тому потрібно сформулювати рекомендації щодо розбудови спроможності держави гарантувати громадськості безпеку. При цьому в доповіді визначено, що країни Східного партнерства (СВП) та ЄС також стали частиною театру агресивних дій російської федерації, отже, їхній досвід у цьому вимірі є актуальним для України [4, с. 2].

В міжнародному англійському виданні Usembassy станом на січень 2020 року заявлено: “Є повідомлення, що Росія планує значні військові дії проти України. Умови безпеки, особливо вздовж кордонів України, в окупованому Росією Криму та на Сході України, які контролюються Росією, є непередбачуваними і можуть погіршитися без особливого попередження. Демонстрації, які часом переростають в насильницькі, регулярно відбуваються по всій Україні, в тому числі й у Києві” [5].

Як результат, економіка Донбасу повністю зруйнована. Устаткування основних промислових об'єктів Донбасу було демонтовано та вивезено на територію Росії. Ситуація із затопленими шахтами загрожує екологічною катастрофою. Російська влада не дає доступу експертам для оцінки загроз і пошуку шляхів виправлення ситуації [6]. В іншому англійському виданні, Global Conflict Tracker, визначено, що “Президент Росії продовжує погрожувати вторгненням в Україну великим військовим нарощуванням поблизу російсько-українського кордону агресивною мовою. Росія розгорнула наступальні озброєння та системи на відстані удару від України, включаючи основні бойові танки, самохідні гаубиці, БМП, реактивні системи залпового вогню” [7].

Отже, дослідження свідчать, що конфлікт все ж наростає, з'являються нові реальні загрози територіальній цілісності, що загрожують безпеці цілої держави, як наслідок – виникає низка супутніх загроз. На наш погляд, до ключових варто зарахувати:

- зниження рівня національної безпеки;
- підвищення міграційних процесів та зріст рівня безробіття;
- зниження макроекономічних показників розвитку;
- підвищення інфляційних процесів як наслідок підвищення загального рівня цін, здорожчання продовольчих та інших товарів щоденного вжитку;
- збільшення боргу державного бюджету;
- зменшення іноземних інвестицій внаслідок наростання конфлікту та загальна невизначеність влади у цьому питанні.

Перелік визначених реальних загроз є не остаточним, його можна кількісно розширити, проте варто зосередити увагу на їх вирішенні, що, на наш погляд, повинно стати першочерговим завданням на макрорівні. Відносно цього, на наш погляд, доцільно запропонувати основні теоретичні засади щодо їхнього усунення, тому варто перш за все: визначитися із законами, поточними проблемами, витратами і доходом, розробити механізм виходу із кризи, який має включати не лише перелік проблем і дій, але й містити всі необхідні видатки на вирішення визначених аспектів; визначити головні пріоритети: на що першочергово спрямувати сили і ресурси, що дасть поштовх до врегулювання основних проблем; активізувати пошук нових інвестицій з метою пожвавлення росту основних макроекономічних показників розвитку; врегулювати конфлікт на Донбасі. На жаль, Україна має велику проблему в цьому плані, вже котрий рік конфлікт щораз не вщухає, тому поки не знайдено дієвих рішень, на наш погляд, доцільно зосередитися не лише на міжнародній співпраці у вигляді постійного кредитування але й на пошуку оптимальної стратегії розвитку врегулювання конфлікту, в основі якої буде введення миротворчої місії з метою припинення і недопущення повномасштабного вторгнення.

Висновки. У процесі дослідження було визначено, що сьогодні в силу сучасного економічного і соціального розвитку зростає кількість загроз для сучасного суспільства. Водночас, доведено, що росія планує значні військові дії проти України. Умови безпеки, особливо вздовж кордонів України, є напруженими. Окрім того, визначено, що гібридна війна російської федерації створює загрозу для українського суспільства через її непередбачуваність і використання суспільства як об'єкта і водночас знаряддя агресії. Централізований державний механізм рф, який бере участь у її агресії, активно використовує слабкі сторони системи безпеки України, яка потребує подальшого вдосконалення, що може стати перспективою для проведення подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дзюба І. (2003). На еліту надійся, а сам не плошай / І. Дзюба // Нац. безпека і оборона. № 9. С. 34–36.
2. Фесенко В. (2006). Вітчизняна політична еліта у контексті “проекту Україна” / В. Фесенко. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n45texts/fesenko.htm>.
3. Фромм Е. (2008). Иметь или быть / Э. Фромм. М.: АСТ Москва. 448 с.
4. Hybrid threats to Ukraine and public security. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua> > 2018/04 > blo...
5. Ukraine – Level 4: Do Not Travel. URL: <https://ua.usembassy.gov> > uk...
6. 10 facts you should know about russian military aggression. URL:...<https://mfa.gov.ua> > 10-facts-.
7. Conflict in Ukraine | Global Conflict Tracker – Council on. URL:...<https://www.cfr.org>.

REFERENCES

1. Dziuba I. (2003). **Na elitu nadiisia, a sam ne ploshai** [Rely on the elite, and do not be bad] / I. Dziuba // Nats. bezpeka i oborona. – 2003. – No. 9. Ukraina, 34–36.
2. Fesenko V. (2006). **Vitchyzniana politychna elita u konteksti “proektu Ukraina”** [Domestic political elite in the context of the “Ukraine project”] [Elektronnyi resurs] / V. Fesenko // U poshukakh vtrachenykh elit. Nezalezhnyi kulturolohichni chasopys “I”. Lviv, No. 45. Rezhym dostupu: <http://www.ji.lviv.ua/n45texts/fesenko.htm>.
3. Fromm E. (2008), **Ymet yly byt** / E. Fromm. – M.: AST Moskva, 448 p.
4. **Hybrid threats to Ukraine and public security**. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua> > 2018/04 > blo...
5. **Ukraine – Level 4: Do Not Travel** URL: <https://ua.usembassy.gov> > uk...
6. 10 facts you should know about russian military aggression URL:...<https://mfa.gov.ua> > 10-facts-.
7. **Conflict in Ukraine** | Global Conflict Tracker – Council on URL:...<https://www.cfr.org>.

Дата надходження: 25.01.2022 р.

Myroslava Kristinyak

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Senior Laboratory Assistant,
Department of Administrative and Information Law

MAIN THREATS TO THE DEVELOPMENT AND SECURITY OF SOCIETY IN MODERN UKRAINE

The article states that today, due to inefficient socio-economic development of Ukraine and the presence of numerous external and internal factors of influence, there are real threats that threaten the development of economically important indicators of state development and lead to deepening crisis. The current process of the administration is determined by a number of shortcomings that bring a certain imbalance in socio-economic development, which became the main condition for the formation of a number of threats that could lead to even greater destruction of economic development and deepening the current economic crisis.

The views of modern scholars on the activities of the government system are presented and the main threats in the context of government activities are identified. Some theses of the peculiarities of the hybrid war have been studied, and it has been studied that the Russian Federation poses a threat to Ukrainian society due to its unpredictability and the use of society as an object and at the same time an instrument of aggression. And the centralized state mechanism of the Russian Federation, which participates in its aggression, is actively using the weaknesses of the existing security system of Ukraine, which needs further improvement. It is investigated that at the present stage it is possible to identify a number of reasons for the low effectiveness of countering hybrid warfare as a result of threats, in this regard, the main recommendations for reducing the negative impact and improving the existing level of security. It is studied that the countries of the Eastern Partnership and the EU have become part of the aggressive actions of the Russian Federation, so their experience in this dimension may also be relevant for Ukraine.

Certain research shows that the existing conflict is growing, gaining new momentum, new real threats to the territorial integrity of Ukraine, threatening the security system and its entire composition, resulting in a number of new related threats. It is proved that the identified real threats are not final, they can be quantified, but it is worth focusing on their rapid resolution in order not to deepen the conflict, which should be a priority for macro-level management systems, therefore, due to certain features and the emergence of a number of real threats, the basic theoretical principles are proposed in order to eliminate them.

Key words: threats, security, elite, government process, society, modernity.